

Paní Božena Benešová, třicátnice, narozená na Moravě, uveřejnila dosud dvě knihy: knihu lyrických básní *Verše věrné a proradné* (1908) a knihu povídek *Nedobyta vítězství* (1910), obě však patří k nejslibnějším pracím nejmladší české generace. Paní Benešová je — a to je u píšících žen řídké — naturel opravdu umělecký: má pohyblivý, ostrý a zkoumavý mužský intelekt a přitom dokonalý duševní klid, ba téměř citovou flegmaticnost. Paní Benešová je střídmá v slově, nedeklamuje, neimprovisuje, nevzrušuje se; není ani rétorická, ani pathetická; nehájí žádné these, nekáže, nevaruje: jako řádný člověk a řádný umělec podává ve svých stavbách svědectví o morální mechanice jen nepřímou, podobně jako stavitel mlčky a samozřejmě respektuje mechaniku fyzickou.

Paní Benešová se v umění veršovém a prozatském školila u učitelů velmi přísných — Dehmela a Flauberta, abych jmenoval jen dva z nich. A taková methodická kázeň se později vždy vyplatí. Zvláště v lyrice se paní Benešová naučila od Dehmela vzácnému a obtížnému umění převádět v jednoduchou a typickou melodickou linii velmi komplikované a dramatické duševní impulsy a stavy. Kde se jí to podařilo nejlépe, tam jsou dosavadní vrcholy jejího lyrického díla. V lyrickém umění spočívá vlastní síla básníková vždy v novosti a výrazné typičnosti dikce: kolik vnitřního žáru dovede vměstnat do jedné linie, zhustit a uzavřít do krystalu formy. Je nad pomyslení těžké zprostředkovat mediem cizího jazyka tuto novou, přísnou intonaci, tuto vyšší ekonomii

výrazovou. Přál bych si, aby s tímto vědomím byly čteny i překlady p. E. Saudka, jinak jistě záslužné. 195

Povídky pí Benešové se odehrávají ponejvíce v odlehlých venkovských hnízdech; zde vegetují a usychají z nedostatku erotické rosy její mladé mlčenlivé paní, skrývající pod korektním zevnějškem vášnivě nitro. Poněvadž muži jsou u pí Benešové méně obdařeni jak životností, tak jemností instinktů, vyrůstá z toho jakási groteskní ironie a melancholická tragikomika. Zde se neumírá, nýbrž vegetuje; a všechna tragika je zde naprosto negativní, spočívá v tom, že k tragickému nebylo příležitosti a často ani potřebné vlohy. Avšak tyto melancholicko-ironické sužety, jichž tón připomíná Čechova i Jacobsena a v nichž v nihilistické šedi, vpravdě flaubertovské, hyne poslední romantický záblesk, mají ve své stavbě a kompozici hodně přísné kázně a klidného chladu. Paní Benešová je přísná umělkyně; nenávidí okrasnou frázi a ponurá šed denního světla je vlastní atmosféra, v níž žijí její postavy. Ale tato šed je z rodu šedi Velazquezových: je v ní mnoho nuancí.

Moderní česká literatura dlouho žila v nepříjemném klamu, že umění slova může být improvisováno. Teprve nejmladší generace vyrůstá z tohoto snu a chápe, že všeho se lze dočkat jen od methodické práce a dokonalého uměleckého uvědomění. K těmto několika málo vzácným lidem, kteří pochopili, že nejen domy a sochy, ale i knihy musí být *stavěny*, mají-li přetrvat a stát se základem nových staveb, patří i pí Benešová. A jako již léta nenávidím naše literární improvisátory a pohodlné pány a ztrpčuji jim chléb, kde jen mohu, tak tleskám v upřímném souhlasu hrstce našich literárních dělníků, rovněž kde mohu, . . . tedy také zde z dopuštění našeho milého redaktora.